

Prilog I

INSTITUCIJE ZA TEORIJSKO I ISTRAŽIVAČKO
OBRAZOVANJE I ZAPOŠLJAVANJE SOCIOLOGA

Moderni se profesionalizam temelji na postojanju institucija za profesionalno obrazovanje. Na Filozofskom fakultetu u Nikšiću je razvijen Studijski program za sociologiju na kojem su kompletirani svi tipovi sociološkog obrazovanja: osnovni i specijalistički studij kao i magistarske i doktorske studije. Od ove školske godine (2011/12) počeo je sa radom i post-diplomski studij – Rod i rodni odnosi.

Razvoj socioloških istraživanja odvija se na Institutu za sociologiju i psihologiju koji je organizovan kao posebna jedinica Filozofskog fakulteta. Na Institutu se razvijaju svi vidovi teorijskih i empirijskih socioloških istraživanja. Posebno se razvijaju komparativna sociološka istraživanja međunarodnog karaktera. Ovdje se posebno ističe međunarodna saradnja sa Sociološkim fakultetom MGU i Lomonosov, sa kojim je potpisan sporazum cjelovite pedagoške i naučno-istraživačke saradnje.

Institut za sociologiju je razvio izdavačku djelatnost gdje poseban značaj ima časopis Sociološka luča koji je već dobio zavidnu međunarodnu afirmaciju.

Treba istaći i to da profesori i saradnici Studijskog programa i Instituta za sociologiju i psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore svojim radovima u najpoznatijim naučnim časopisima i literaturi iz sociološke nauke i učešćem na međunarodnim naučnim skupovima zapaženo afirmišu sociološku nauku.

Prema tome, može se zaključiti da je stepen institucionalne organizovanosti za profesionalno obrazovanje sociologa u Crnoj Gori na visokom nivou što ne znači da ga ne treba i dalje dograđivati i usavršavati. Naročito treba raditi na stvaranju potrebnih pretpostavki da Institut za sociologiju dobije status pravnog lica posebne naučnoistraživačke ustanove u Crnoj Gori.

Visoki nivo institucionalne organizovanosti za profesionalno obrazovanje sociologa i naučnoistraživački rad je u dubokom raskoraku sa neophodnim institucionalno definisanim finansijskim pretpostavkama za kvalitetno realizovanje u praksi.

Posebno treba naglasiti da razvoj sociološke nauke i profesije u Crnoj Gori nije ograničen samo nepovoljnim finansijskim sredstvima, zašto bi i mogli naći neka opravdanja s obzirom na finansijsku krizu.

Međutim, nema bilo kakvog opravdanja za sistemsku pravno-institucionalnu nedefinisanost mjesta i uloge sociološke profesije društvenoj podjeli rada u crnogorskom društvu.

Poznato je da su tipovi organizacija u kojima bi profesionalni sociolozi trebalo da se zapošljavaju veoma brojni, tačnije rečeno, da nema oblasti društvenog života i rada u kojima ne postoji istinska potreba za sociologom.

To najbolje potvrđuje praksa razvijenih društava kao što su američko i britansko društvo. U ovim društvima, ne samo, što je uposlenost sociologa veća, nego što je zakonski regulisana obaveza sociološke ekspertize za odgovarajuće domene (recimo kod tehno-ekonomskih projekata izgradne industrijskih i drugih objekata obavezna je sociološka ekspertiza socijalnog planiranja i socijalnog razvoja i posljedica izgradnje tih objekata i proizvodnje u njima), a neprofesionalci su isključeni iz obavljanja poslova koji ulaze u domen sociološke profesije.

U našem društvu, naprotiv, imamo zakonske propise bez precizne profesionalne strukture, a i one koji dozvoljavaju neprofesionalcima da obavljaju sociološke poslove (primjer građanskog obrazovanja koje je po svom programskom sadržaju 100% u domenu sociološke nauke, a u

praksi nastavu realizuje „ko stigne“ – većinom služi nastavnicima za dopunu norme bez obzira kojeg je profila), a da ne govirimo o nedostatku zakonskih propisa koji definišu obavezu sociološke ekspertize i propisa koji tačno definišu profil sociologa kao obavezan za određene poslove.

Za ovakvo stanje prva linija odgovornosti zahvata nas sociologe s obzirom na to da nijesmo pokazali nikakvu brigu za organizovanost profesionalnog udruženja.

Društvo sociologa Crne Gore postoji odavno, ali samo na papiru.

Zaista je vrijeme da kod svakog sociologa u Crnoj Gori dopre svijest do savjesti o etičkoj odgovornosti za mjesto i ulogu sociološke profesije u crnogorskom društvu.

Nadam se da će Skupština sociologa Crne Gore imati istorijski značaj, da će značiti prekretnicu u podizanju etike odgovornosti svih nas u pogledu podizanja nivoa organizovanosti profesionalnog udruženja sociologa sa ciljem afirmacije mjesta i uloge naše profesije u javnosti i ukupnom društvenom, privrednom, kulturnom i političkom životu crnogorskog društva. Jednostavno rečeno, da će svaki sociolog u Crnoj Gori prihvatiti etički kodeks koji danas usvajamo i podići nivo profesionalne etike odgovornosti na dostojan nivo a to prije svega znači aktivno se uključiti u rad Sociološkog društva Crne Gore.

Bez aktiviranja Sociološkog društva ne možemo računati da u Crnoj Gori postoji sociološka profesija.

A bez aktivnog uključivanja u rad Sociološkog društva Crne Gore ni jedan sociolog ne može pred samim sobom, ni pred drugim, mirne savjesti baviti se sociološkim poslom i živjeti od njega.

Sociološko društvo treba da pokaže da istinski razvoj sociološke nauke i adekvatno mjesto i uloga sociološke profesije može biti samo na dobrobit Crne Gore, njenog društvenog, privrednog, kulturnog i političkog demokratskog razvoja.

Na tom planu javljaju se velike protivriječnosti koje izazivaju neželjene poslje-

dice na karakter društva, društvene odnose, institucije i organizacije i na bitne aspekte socioantropogeneze svakog čovjeka. Nesporna je činjenica, da društvo pritisnuto lavinom nekontrolisanih događanja, skoro isključivu pažnju poklanja saniranju trenutnih problema, bez strukturalno-analitičkog pristupa u izučavanju temeljnih uzroka koji proizvode negativne posljedice. Zbog toga mjere, najčešće represivnog karaktera, ne daju valjane rezultate što ubjedljivo pokazuju primjeri: neadekvatnog institucionalnog razvoja, ekologije, korupcije, privatizacije, regresije ruralnog područja i sela, primjene novih tehnologija, negativnih posljedica investicionih zahvata, „(ne)održivog razvoja“, demografskih kretanja i populacione politike, nedovoljnog razvoja interkulturalizma, izraženih socijalnopatoloških pojava i problemi javnog zdravlja, nedostatka adekvatnog socijalnog planiranja i socijalnog razvoja i dr.

Krajnje je vrijeme da se društvo preorijentiše i sa parcijalizovanog pristupa „gašenja požara“, pređe na temeljni pristup strukturalno-analitičkog izučavanja ovih fenomena čime bi se dobijala značajna osnova za zasnivanje i realizovanje efikasne i efektne društvene politike. To nije moguće na osnovu opštih saznanja o društvu i društvenim promjenama. Za realnu društvenu politiku, posebno u oblastima karaktera društvenog sistema, socijalnog planiranja i socijalnog razvoja, ekologije i održivog tj. odgovornog razvoja, prostornog planiranja i razvoja, multikulturalizma i interkulturalizma sa stanovišta multinacionalne i polietničke strukture crnogorskog društva, društvenih aspekata razvoja sela i poljoprivrede, demografskog razvoja i populacione politike, etičkih aspekata društvenog razvoja, karaktera odnosa društvenih promjena i društvenih aktera, interferencije pravnih, običajnih, moralnih i religijskih normi, i dr. nije moguće bez temeljnih socioloških empirijskih istraživanja crnogorskog društva.

U tom smislu Institut za sociologiju i psihologiju je konkurisao kod Ministarstva nauke Crne Gore za realizaciju sljedećih naučnih projekata u 2012. godini:

- Komparativno sociološko istraživanje svojine i preduzetništva u postsocijalističkom periodu.
- Kulturna identifikacija Crne Gore i brendiranje nacije – odnos nacionalnog, evropskog i globalnog.
- Održivi razvoj i turizam.
- Učešće porodičnih poljoprivrednih gazdinstava u razvoju ruralne ekonomije i ispitivanje mogućnosti njihovog prelaska na farm menadžment.
- Razvoj Univerziteta Crne Gore sa posebnim osvrtom na rodnu dimenziju.
- Uticaj štampanih medija na demokratizaciju crnogorskog društva.
- Istraživanje mogućnosti opstanka i razvoja kulturnog identiteta u eri savremene civilizacije.
- Faktori rizika u porodicama maloljetnih delikvenata.
- Porodična kohezija, adaptabilnost, komunikacije, odnosi i održavanje porodičnog sistema u porodicama Crne Gore.

- Epidemiološka slika i faktori rizika za nehemijske zavisnosti mladih u Crnoj Gori.

Naša pretenzija nije, ni u kom slučaju, da sociolozi i sociološka profesija preuzimaju ulogu političara i da vode politiku, ali jeste da rezultati socioloških istraživanja i naučnih saznanja budu neizostavan momenat zasnivanja i vođenja društvene politike. Jednostavno, želimo da se odnos sociološke nauke i politike uspostavlja na bazi kvalitativnog posredovanja koje pretpostavlja naučnu autonomnost sociološke nauke i adekvatno mjesto i ulogu sociološke profesije. Jedino takva saradnja može biti na dobro nauke, politike i crnogorskog društva u cjelini. To je jedina istinska osnova uspostavljanja zajedničke etike odgovornosti za posljedice koje politika proizvodi za građane Crne Gore i crnogorsko društvo u cjelini.

Sociološko društvo Crne Gore je spremno da preuzme svoj dio odgovornosti ukoliko se stvore elementarni uslovi za realizaciju njegovog programa rada.

Slobodan Vukićević

Prilog II

MJESTO I ULOGA PROFESIJE SOCIOLOGA U CRNOJ GORI

I. Teorijske osnove i polazišta

S obzirom na to, da se mojim izlaganjem otvara rasprava o mjestu i ulozi profesije sociologa u Crnoj Gori na Skupštini sociologa, izložiću samo osnovne elemente gnoseološkog konteksta naše rasprave bez njihove detaljnije analize.

Gnoseološki pristup pretpostavlja zahvat svih elemenata koji grade cjelinu sociološke profesije kao društvenog fenomena. Sociološka profesija ima svoju specifičnu strukturu sa kvalitativnim posredovanjem sa ukupnom strukturom društva. To posredovanje je izraz obostrane potrebe, sociološke profesije i društva, sa

izraženijim intezitetom nego kod bilo koje druge profesije.

Opšti teorijski pristup naučno-praktičnog obuhvata mjesta i uloge profesije sociologa u Crnoj Gori utemeljen na istaknutom polazištu sadrži sljedeće elemente:

- sociološka nauka i profesija sociologa u vrijednosnom sistemu crnogorskog društva;
- radna uloga sociologa u hijerarhiji organizacije sa stanovišta hijerarhije radnog mjesta i sa stanovišta struke sociologa koji pripada društvenim naukama (znači, u okviru društvenih nauka i u okviru drugih nauka-prirodnih i tehničkih);